

NA PŘÍBĚZÍCH ZÁLEŽÍ

Jak fungují stereotypy a jak je lze bourat? Žáci diskutují o tom, jak literatura a média mohou vytvářet obrazy světových regionů a jak tyto obrazy ovlivňují životy lidí z těchto regionů. Založeno na projevu nigerijské spisovatelky Chimamandy Ngozi Adichie.

Zařazení do kurikula:

- ~ předmět/seminář:
  - » český jazyk a literatura – čtenářské a komunikační schopnosti, funkce komunikátů, rétorika,
  - » anglický jazyk – poslech a čtení s porozuměním, slovní zásoba, samostatný písemný a ústní projev, reálie – poznávání anglicky mluvícího světa,
  - » občanský a společenskovední základ – člověk ve společnosti – sociální fenomény a procesy (masmédia), mezinárodní vztahy, globální svět – proces globalizace,
- ~ průřezová témata:
  - » výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – globalizační a rozvojové procesy,
  - » mediální výchova – mediální produkty a jejich významy, účinky mediální produkce a vliv médií, role médií v moderních dějinách.

Zařazení do NS GRV:

- ~ globalizace a vzájemná závislost jednotlivých částí světa – kulturní, sociální a politická globalizace.

Cíle:

- ~ žák popíše fungování stereotypu,
- ~ žák přemýšlí nad rolí literatury v kontextu stereotypů,
- ~ žák přemýšlí nad vztahem mezi literaturou, mocí a stereotypy,
- ~ žák rozumí, co Chimamanda Ngozi Adichie míní „*jediným příběhem*“,
- ~ žák uvažuje o zjednodušeném obrazu Afriky, který mají západní země,
- ~ žák si uvědomuje důležitost africké literatury.

Věková skupina: 15–19 let.

Typ aktivity: čtení/poslech textu, analýza a diskuze, rozbor mediálních sdělení a psaní vlastních článků.

Časová náročnost: 3–5 × 45 minut.

Prostředí a potřebné vybavení: třída s audiovizuální technikou a s připojením k internetu.

Potřebný materiál: velké množství časopisů, novin, pracovní listy, projev Chimamandy Ngozi Adichie.

Instrukce:

Čtení textu projevu

Můžete nejprve zhlédnout video s Chimamandou Ngozi Adichie na www.ted.com (nepovinné) a potom si přečíst text projevu. To může být provedeno buď ve třídě, nebo jako domácí úkol. Žáci by měli zvýraznit klíčová slova a klíčové fráze.

Práce na porozumění textu

Projděte se žáky slova v textu, kterým nerozumí.

Analýza textu a diskuse

Žáci diskutují o textu v malých skupinách (5 žáků) pomocí otázek v pracovním listu. Poté by každá skupina měla sdělit ostatním, co zjistila a zda měli žáci ve skupině odlišné názory na

některé otázky. Tato část trvá asi 40 minut. Moderujte diskuzi, shrnujte závěry a poukazujte na sporné otázky.

Rozbor mediálních sdělení: Nacházíme „jediné příběhy“ v médiích?

Nyní rozdělte žáky do skupin po třech. Každá skupina dostane velké množství novin, časopisů atd. Skupiny by se měly začíst do těchto sdělovacích prostředků a pokusit se najít článek, který obsahuje „jediný příběh“ tak, jak jej definovala Chimamanda Ngozi Adichie ve svém projevu. Každá skupina poté prezentuje článek, který objevila, a argumenty, proč tento článek obsahuje „jediný příběh“ (nebo důvody, proč nebylo možné žádný článek s „jediným příběhem“ nalézt). Tato část trvá asi 60 minut.

Tvůrčí psaní

Psaní vlastních příběhů, alternativních k těmto „jediným příběhům“ (nepovinné).

Můžete pokračovat v práci s těmito „jedinými příběhy“ tak, že se žáci vrátí do malých skupin po třech a napíší vlastní, alternativní příběh obsahující různé aspekty, které nejsou ukázány v „jediných příbězích“. Žáci budou nejspíš potřebovat prostor pro výzkum faktů a informací vztahujících se k tématu. Přestože alternativní příběhy nemusí být pravdivé, měly by být věrohodné. Pokud zbývá nějaký čas, žáci mohou své alternativní příběhy přečíst ostatním. Tato část trvá asi 100 minut.

Reflexe:

Viz otázky v pracovním listě.

Metodické poznámky:

Video je možné shlédnout v angličtině s českými titulky na:

http://www.ted.com/talks/lang/cs/chimamanda_adichie_the_danger_of_a_single_story.html

Rozšiřující informace pro učitele:

Chimamanda Ngozi Adichie se narodila v Nigérii v roce 1977. Je autorkou románů Fialový ibišek (2003) a Půl žlutého slunce (2006) a sbírky povídek s názvem Věc na krku (2009).

Získala řadu ocenění a vyznamenání včetně ceny pro beletrii Orange Broadband (2007) a MacArthur Foundation Fellowship (2008). Žije v Nigérii a ve Spojených státech.

Více informací (v angličtině) na: <http://www.l3.ulg.ac.be/adichie/cnabio.html>.

Chimamanda Ngozi Adichie

Nebezpečí jediného příběhu (projev z července 2009)

Jsem vypravěčka. A ráda bych vám pověděla několik osobních příběhů o tom, čemu říkám „*nebezpečí jediného příběhu*“. Vyrostla jsem na univerzitním kampusu ve východní Nigérii. Moje matka říká, že jsem začala číst ve dvou letech, ačkoliv já si myslím, že spíš ve čtyřech. Takže jsem byla raná čtenářka. A to, co jsem četla, byly britské a americké knihy pro děti.

I psát jsem začala brzy. A když jsem, zhruba v sedmi letech, začala psát příběhy, ilustrované pastelkami, které byla má ubohá matka nucená číst, psala jsem přesně takové příběhy, jaké jsem četla. Všechny moje postavy byly modroocí běloši. Skotačily ve sněhu. Jedly jablka. A hodně mluvily o počasí, jak je krásné, že vyšlo slunce. To vše navzdory skutečnosti, že jsem žila v Nigérii. Nikdy jsem nebyla mimo Nigérii. Neměli jsme sníh. Jedli jsme manga. A nikdy jsme nemluvili o počasí, protože nebyl důvod.

Moje postavy také pily spoustu zázvorového piva, protože postavy v britských knihách, které jsem četla, pily zázvorové pivo. Nezávisle na tom, že jsem netušila, co je zázvorové pivo. A další spoustu let poté jsem toužila ochutnat zázvorové pivo. Ale to je jiný příběh.

Myslím si, že to dokazuje, jak ovlivnitelní a zranitelní jsme tváří v tvář příběhu, především v dětství. Protože jediné, co jsem četla, byly knihy, ve kterých byly postavy cizinci, došla jsem k přesvědčení, že knihy, od své podstaty, musí být o cizincích a věcech, se kterými jsem se já nemohla ztotožnit. Ale to se změnilo, když jsem objevila africké knihy. Nebylo jich mnoho. A nebyly tak snadno k nalezení jako zahraniční knihy. Ale díky spisovatelům jako Chinua Achebe a Camara Laye jsem prošla změnou ve svém vnímání literatury. Uvědomila jsem si, že lidé jako já, dívky s pletí barvy čokolády, jejichž kudrnaté vlasy nelze svázat do culíku, mohou také existovat v literatuře. Začala jsem psát o věcech, které jsem znala.

Milovala jsem tyto americké a britské knihy. Podněcovaly moji představivost. Otevíraly mi nové světy. Ale neplánovaný důsledek byl, že jsem netušila, že lidé jako já mohou v literatuře existovat. Čili objev afrických spisovatelů pro mne znamenal toto: zachránil mne před jednostranným pohledem na to, o čem jsou knihy.

Pocházím z konvenční, středostavovské nigerijské rodiny. Můj otec byl profesor. Moje matka byla administrativní pracovnice. A tak jsme měli, jak bylo běžné, pomocníky v domácnosti, kteří často pocházeli z nedalekých vesnic. A když mi bylo osm, přišel k nám nový pomocník. Jmenoval se Fide. Jediná věc, kterou nám o něm moje matka řekla, byla, že jeho rodina je velmi chudá. Moje matka posílala sladké brambory a rýži a naše staré šaty jeho rodině. A když jsem nedojedla večeři, matka říkala: „*Dojez to! Copak nevíš, že lidé jako Fideho rodina nemají nic?*“ A tak jsem Fideho rodinu nesmírně litovala.

Pak jsme jednu sobotu navštívili jeho vesnici. A jeho matka nám ukázala krásně vzorovaný košík, vyrobený z barvené rafie, který dělal jeho bratr. Byla jsem zaražená. Nenašlo mě, že by někdo z jeho rodiny mohl vůbec něco vytvořit. Jediné, co jsem o nich slyšela, bylo, jak jsou chudí, a tak se pro mě stalo nemožným vidět víc než jen, že jsou chudí. Chudoba byl můj jediný příběh o nich.

Později, když jsem opustila Nigérii, abych studovala na univerzitě v USA, jsem si na to vzpomněla. Bylo mi 19. Moje americká spolubydlící mnou byla šokovaná. Ptala se mě, kde jsem se naučila tak dobře anglicky, a byla překvapená, když jsem jí řekla, že v Nigérii

je angličtina jaksi oficiálním jazykem. Zeptala se, zda bych jí pustila něco, čemu říkala moje „*kmenová hudba*“, a byla dost zklamaná, když jsem pustila kazetu s Mariah Carey. Předpokládala, že nevím, jak používat sporák.

Došlo mi to: litovala mě ještě dřív, než mě viděla. Její výchozí postoj vůči mně – Afričance – byla blahosklonná, dobře míněná lítost. Moje spolubydlící znala jediný příběh o Africe. Jediný příběh katastrofy. V tomhle jediném příběhu neexistovala možnost, že by jí Afričané byli jakkoliv podobní. Neexistovala možnost pocitů komplexnějších než lítost. Možnost spojení mezi dvěma rovnocennými lidskými bytostmi.

Musím přiznat, že dokud jsem neodjela do USA, nepřipadala jsem si vnitřně jako Afričanka. Ale v USA se na mě lidé obraceli, kdykoliv přišla řeč na Afriku. Nezáleželo na tom, že jsem nevěděla nic o místech, jako je Namibie. Ale postupně jsem se ztotožnila s touto novou identitou. A ve spoustě směřech se nyní cítím jako Afričanka. Přestože mě stále ještě dost irituje, když se o Africe mluví jako o zemi. Nejčerstvější příklad je můj jinak skvělý let z Lagosu před dvěma dny, během kterého aerolinky Virgin America hlásily informace o charitativní činnosti „*v Indii, Africe a jiných zemích*“.

Takže po tom, co jsem strávila pár let v USA jako Afričanka, jsem začala chápat, proč na mě moje spolubydlící takto reagovala. Kdybych nevyrostla v Nigérii a všechno, co bych o Africe věděla, by pocházelo z propagačních fotek, také bych si myslela, že Afrika je místem překrásných krajín, překrásných zvířat a nepochopitelných lidí, vedoucích nesmyslné války, umírajících na chudobu a AIDS, neschopných mluvit sami za sebe, čekajících na záchranu dobrotivým, bílým cizincem. Viděla bych Afričany stejným způsobem, jako jsem jako dítě viděla Fideho rodinu.

Tento jediný příběh o Africe pochází, domnívám se, ze Západní literatury. Tady je citace ze zápisků londýnského kupce jménem John Locke, který plul do západní Afriky v roce 1561 a vedl si fascinující zápisky o své cestě. Poté, co popsal černé Afričany jako „*zvířata, co nemají domy*“, píše: „*Jsou to také lidé bez hlav, kteří mají ústa a oči v prsou.*“

Smála jsem se pokaždé, když jsem to četla. Musíte uznat, že představitel Johna Locka je obdivuhodná. Ale to podstatné na jeho zápiscích je, že reprezentují počátek tradice vyprávění příběhů o Africe na Západě. Tradice subsaharské Afriky jako místa negativ, rozdílnosti, temna, lidí, kteří, slovy skvělého básníka Rudyarda Kiplinga, jsou „*napůl dábly, napůl dětmi*“.

A tak jsem si začala uvědomovat, že moje americká spolubydlící musela během svého života vidět a slyšet různé verze tohoto jediného příběhu, stejně jako jeden profesor, který mi jednou řekl, že moje kniha není „*autenticky africká*“. Já jsem byla ochotná připustit, že některé věci ohledně té knihy nebyly úplně v pořádku, že v několika místech selhala. Ale popravdě mě nenapadlo, že selhala při dosahování čehosi jménem africká autentičnost. Vlastně jsem vůbec netušila, co to autentická Afrika je. Ten profesor mi řekl, že moje postavy jsou příliš jako on, vzdělaný muž ze střední třídy. Moje postavy řídily auta. Nehladověly. Tím pádem nebyly autenticky africké.

Ale musím rychle dodat, že i já jsem vinna, co se jediného příběhu týče. Před několika lety jsem navštívila Mexiko z USA. Politická atmosféra v USA byla v té době napjatá. A vedly se debaty o přistěhovalectví. A jak se v Americe často stává, imigrace se stala synonymem pro Mexičany. Existoval bezpočet příběhů o Mexičanech jako o lidech, kteří odírali zdravotnický systém, plížili se přes hranice, byli zatýkáni na hranicích a tak podobně.

Pamatuji si, jak jsem se první den procházela po Guadalajaře a pozorovala lidi, jak jdou do práce, jak balí tortilly na tržišti, kouří, smějí se. Vzpomínám si, že jsem nejprve byla lehce překvapená a pak mě zalil stud. Došlo mi, že jsem byla tak ponořená do zpravodajství o Mexičanech, že se v mé mysli slili v jednu věc, v bídného přistěhovalce. Uvěřila jsem jedinému příběhu o Mexičanech a nemohla jsem se za sebe víc stydět. Takto se tvoří jediný příběh – ukazujete skupinu lidí jako jednu věc, jednu jedinou věc, pořád dokola, dokud se jí nestanou.

Je nemožné mluvit o jediném příběhu, aniž bychom nemluvili o moci. V jazyce *igbo* existuje slovo, na které si vzpomenu, kdykoliv přemýšlím o struktuře moci ve světě – slovo „*nkali*“. Je to podstatné jméno, které lze volně přeložit jako „*být větší než druhý*“. Stejně jako naše ekonomické a politické světy i příběhy jsou definovány principem *nkali*. To, jak jsou vyprávěny, kdo je vypráví, kdy je vypráví, kolik jich je vyprávěno, závisí na moci.

Moc je schopnost nejen vyprávět příběh jiného člověka, ale udělat z něj i definitivní příběh toho člověka. Palestinský básník Mourid Barghouti píše, že pokud chcete uzurpovat skupinu lidí, nejjednodušší způsob je vyprávět jejich příběh a začít slovem „*zadruhé*“. Začněte příběh šípy indiánů místo příchodem Britů a dostanete zcela jiný příběh. Začněte příběh selháním afrického státu namísto vzniku koloniálního afrického státu a dostanete zcela jiný příběh.

Nedávno jsem měla proslov na univerzitě, kde mi jeden student řekl, jak strašně ostudné je, že nigerijští muži jsou násilníci jako postava otce v mé knize. Tak jsem mu řekla, že jsem zrovna četla knihu jménem „*Americké psycho*“ a že je skutečně ostudné, že mladí Američané jsou masoví vrazi. To jsem samozřejmě řekla v lehkém podráždění.

Nikdy by mě nenapadlo myslet si, že jenom proto, že jsem četla knihu, ve které byla jedna postava sériovým vrahem, že by nějakým způsobem reprezentovala všechny Američany. A není to proto, že bych byla lepším člověkem než ten student, ale kvůli kulturní a ekonomické moci Ameriky. Zním mnoho příběhů o Americe. Četla jsem Tylera a Updika a Steinbecka a Gaitskilla. Neměla jsem jen jediný příběh o Americe.

Když jsem se před několika lety dozvěděla, že spisovatelé musí mít opravdu nešťastná dětství, aby se stali úspěšnými, začala jsem přemýšlet, jak bych si mohla vymyslet děsivé události, které mi rodiče provedli. Pravdou je, že jsem měla velmi šťastné dětství, plné smíchu a lásky, v blízké spojené rodině.

Ale měla jsem i dědečky, kteří zemřeli v uprchlických táborech. Můj bratranec Polle zemřel, protože nedostal odpovídající zdravotní péči. Jeden z mých nejbližších přátel, Okoloma, zemřel při leteckém neštěstí, protože hasicí vozy neměly vodu. Vyrůstala jsem pod represivními vojenskými vládami, které devalvovaly vzdělání, takže moji rodiče občas nedostali výplatu. A tak jsem jako dítě viděla, jak ze snídaně mizí marmeláda, pak zmizel margarín, pak už byl i chleba moc drahý a mléko začalo být na příděly. A především jakýsi normalizovaný politický strach vtrhnul do našich životů.

Všechny tyto příběhy mě utvářely. Ale trvat jen na těch negativních příbězích znamená zploštit moje zážitky a přehlédnout tu spoustu ostatních příběhů, které mě utvářely. Jediný příběh vytváří stereotypy. A problém se stereotypy není, že jsou nepravdivé, ale že jsou neúplné. Z jednoho příběhu dělají jediný.

Samozřejmě, že Afrika je kontinent plný katastrof. Obrovských, jako hrůzná znásilnění v Kongu. Skličujících, jako třeba fakt, že na každé volné pracovní místo v Nigérii připadá

5 000 uchazečů. Ale existují jiné příběhy, které nejsou o katastrofách. A je velice důležité, úplně stejně důležité, o nich mluvit.

Vždycky mi připadalo nemožné řádně se zabývat místem nebo osobou, aniž bychom se zabývali všemi příběhy, které se k nim vážou. Následek jediného příběhu je jeden: bere lidem důstojnost. Ztěžuje nám vnímání lidské rovnosti. Zdůrazňuje to, v čem jsme jiní, spíš než to, v čem jsme stejní.

Co kdybych před svojí cestou do Mexika sledovala debatu o přistěhovalectví z obou stran, americké i mexické? Co kdyby nám moje matka řekla, že Fideho rodina je chudá a pracovitá? Co kdybychom měli africkou televizní síť, která by vysílala rozmanité africké příběhy po celém světě? To, čemu nigerijský spisovatel Chinua Achebe říká „*vyváženost příběhů*“.

Co kdyby moje spolubydlící věděla o mém nigerijském vydavateli, Muktovi Bakaray, mimořádném muži, který opustil práci v bance a šel za svým snem založit vydavatelství? Selský rozum říká, že Nigerijci nechtou literaturu. On s tím nesouhlasil. Cítil, že lidé, kteří by mohli, by četli, kdyby byla literatura dostupná.

Krátce po tom, co vydal moji první knihu, jsem šla na interview do televizní stanice v Lagosu. A žena, která tam pracovala jako poslíček, mě oslovila a řekla: „*Vaše kniha se mi opravdu líbila. Nelíbil se mi konec. Musíte napsat pokračování a v něm bude následující...*“ A začala mi povídat, co mám do toho pokračování napsat. Nejen, že mě to okouzlo. Dojalo mě to. Stála přede mnou obyčejná žena nigerijského lidu, která podle všeho neměla umět číst. Nejen, že knihu četla, ona se s ní ztotožnila a cítila důvod mi říct, co mám napsat do pokračování.

Co kdyby moje spolubydlící věděla o mé kamarádce Fumi Onda, nebojácné ženě, která má vlastní televizní show v Lagosu a je odhodlaná vyprávět příběhy, které bychom raději zapomněli? Co kdyby moje spolubydlící věděla o operaci srdce, která byla provedena v lagoské nemocnici minulý týden? Co kdyby moje spolubydlící věděla o současné nigerijské hudbě? Talentovaní lidé, zpívající anglicky a *pidginem* a v jazyce *igbo* a *yoruba* a *ijo*, míchající vlivy od Jay-Z přes Fela a Boba Marleye až po jejich dědečky. Co kdyby moje spolubydlící věděla o právnice, která šla nedávno v Nigérii k soudu, aby napadla směšný zákon, který přikazoval ženám získat manželův souhlas, aby si mohly obnovit pas? Co kdyby moje spolubydlící věděla o Nollywoodu plném průkopníků, tvořících filmy navzdory technickým nedostatkům? Filmy tak populární, že jsou tím nejlepším příkladem Nigerijců konzumujících to, co vytvářejí. Co kdyby moje spolubydlící věděla o mé skvělé, ambiciózní kadeřnici, která nedávno rozjela vlastní obchod s příčesky? Nebo o milionech jiných Nigerijců, kteří se pouští do podnikání a občas selžou, ale nevzdávají se své ambice?

Pokaždé, když jsem doma, jsem konfrontována se vším, co irituje většinu Nigerijců: naše špatná infrastruktura a špatná vláda. Ale také s neuvěřitelnou nezlomností lidí, kteří prosperují navzdory vládě, spíš než díky ní. Každé léto vedu workshopy psaní v Lagosu. A jsem ohromena, kolik lidí se hlásí, kolik lidí chce horlivě psát a vyprávět příběhy.

S mým nigerijským nakladatelem jsme založili neziskovku jménem Farafina Trust. A máme velké sny o stavbě knihoven a renovaci knihoven, které už existují, a poskytování knih státním školám, které ve svých knihovnách nemají nic, a také organizaci mnoha a mnoha workshopů čtení a psaní pro všechny ty lidi, kteří chtějí vyprávět rozmanité příběhy. Na příbězích záleží. Na rozmanitosti příběhů záleží. Příběhy byly zneužity

k pomluvám a uzurpaci. Ale příběhy mohou zároveň dodávat sílu a zušlechťovat. Příběhy mohou zlomit hrdost skupiny lidí. Ale příběhy mohou tu zlomenou hrdost i napravit.

Americká spisovatelka Alice Walker napsala toto o svých jižanských příbuzných, kteří se přestěhovali na sever. Ukázala jim knihu o tom jižanském životě, který opustili. „*Posedávali a sami si tu knihu četli, poslouchali, jak tu knihu čtu já, a znovunabyli jakéhosi ráje.*“

Ráda bych skončila jednou myšlenkou: když odmítneme jednoúhlý příběh, když si uvědomíme, že nikdy neexistuje jen jeden příběh o jakémkoliv místě, znovunabydeme jakéhosi ráje.

Děkuji.

Chimamanda Ngozi Adichie

“The danger of a single story” (Speech held in July 2009)

I’m a storyteller. And I would like to tell you a few personal stories about what I like to call “*the danger of the single story*”. I grew up on a university campus in eastern Nigeria. My mother says that I started reading at the age of two, although I think four is probably close to the truth. So I was an early reader, and what I read were British and American children’s books.

I was also an early writer, and when I began to write, at about the age of seven, stories in pencil with crayon illustrations that my poor mother was obligated to read, I wrote exactly the kinds of stories I was reading: All my characters were white and blue-eyed, they played in the snow, they ate apples, and they talked a lot about the weather, how lovely it was that the sun had come out. Now, this despite the fact that I lived in Nigeria. I had never been outside Nigeria. We didn’t have snow, we ate mangoes, and we never talked about the weather, because there was no need to.

My characters also drank a lot of ginger beer because the characters in the British books I read drank ginger beer. Never mind that I had no idea what ginger beer was. And for many years afterwards, I would have a desperate desire to taste ginger beer. But that is another story.

What this demonstrates, I think, is how impressionable and vulnerable we are in the face of a story, particularly as children. Because all I had read were books in which characters were foreign, I had become convinced that books by their very nature had to have foreigners in them and had to be about things with which I could not personally identify. Things changed when I discovered African books. There weren’t many of them available, and they weren’t quite as easy to find as the foreign books.

But because of writers like Chinua Achebe and Camara Laye I went through a mental shift in my perception of literature. I realized that people like me, girls with skin the color of chocolate, whose kinky hair could not form ponytails, could also exist in literature. I started to write about things I recognized.

Now, I loved those American and British books I read. They stirred my imagination. They opened up new worlds for me. But the unintended consequence was that I did not know that people like me could exist in literature. So what the discovery of African writers did for me was this: It saved me from having a single story of what books are.

I come from a conventional, middle-class Nigerian family. My father was a professor. My mother was an administrator. And so we had, as was the norm, live-in domestic help, who would often come from nearby rural villages. So the year I turned eight we got a new house boy. His name was Fide. The only thing my mother told us about him was that his family was very poor. My mother sent yams and rice, and our old clothes, to his family. And when I didn’t finish my dinner my mother would say, “*Finish your food! Don’t you know? People like Fide’s family have nothing*”. So I felt enormous pity for Fide’s family.

Then one Saturday we went to his village to visit, and his mother showed us a beautifully patterned basket made of dyed raffia that his brother had made. I was startled. It had not occurred to me that anybody in his family could actually make something. All I had heard about them was how poor they were, so that it had become impossible for me to see them as anything else but poor. Their poverty was my single story of them.

Years later, I thought about this when I left Nigeria to go to university in the United States. I was 19. My American roommate was shocked by me. She asked where I had learned to speak English so well, and was confused when I said that Nigeria happened to have English as its official language. She asked if she could listen to what she called my “tribal music”, and was consequently very disappointed when I produced my tape of Mariah Carey. She assumed that I did not know how to use a stove.

What struck me was this: She had felt sorry for me even before she saw me. Her default position toward me, as an African, was a kind of patronizing, well-meaning pity. My roommate had a single story of Africa: a single story of catastrophe. In this single story there was no possibility of Africans being similar to her in any way, no possibility of feelings more complex than pity, no possibility of a connection as human equals.

I must say that before I went to the U.S. I didn’t consciously identify as African. But in the U.S. whenever Africa came up people turned to me. Never mind that I knew nothing about places like Namibia. But I did come to embrace this new identity, and in many ways I think of myself now as African. Although I still get quite irritable when Africa is referred to as a country, the most recent example being my otherwise wonderful flight from Lagos two days ago, in which there was an announcement on the Virgin flight about the charity work in “*India, Africa and other countries*”.

So after I had spent some years in the U.S. as an African, I began to understand my roommate’s response to me. If I had not grown up in Nigeria, and if all I knew about Africa were from popular images, I too would think that Africa was a place of beautiful landscapes, beautiful animals, and incomprehensible people, fighting senseless wars, dying of poverty and AIDS, unable to speak for themselves and waiting to be saved by a kind, white foreigner. I would see Africans in the same way that I, as a child, had seen Fide’s family.

This single story of Africa ultimately comes, I think, from Western literature. Now, here is a quote from the writing of a London merchant called John Locke, who sailed to west Africa in 1561 and kept a fascinating account of his voyage. After referring to the black Africans as “*beasts who have no houses*”, he writes, “*They are also people without heads, having their mouth and eyes in their breasts*”.

Now, I’ve laughed every time I’ve read this. And one must admire the imagination of John Locke. But what is important about his writing is that it represents the beginning of a tradition of telling African stories in the West: A tradition of Sub-Saharan Africa as a place of negatives, of difference, of darkness, of people who, in the words of the wonderful poet Rudyard Kipling, are “*half devil, half child*”.

And so I began to realize that my American roommate must have throughout her life seen and heard different versions of this single story, as had a professor, who once told me that my novel was not “*authentically African*”. Now, I was quite willing to contend that there were a number of things wrong with the novel, that it had failed in a number of places, but I had not quite imagined that it had failed at achieving something called African authenticity. In fact I did not know what African authenticity was. The professor told me that my characters were too much like him, an educated and middle-class man. My characters drove cars. They were not starving. Therefore they were not authentically African.

But I must quickly add that I too am just as guilty in the question of the single story. A few years ago, I visited Mexico from the U.S. The political climate in the U.S. at the time

was tense, and there were debates going on about immigration. And, as often happens in America, immigration became synonymous with Mexicans. There were endless stories of Mexicans as people who were fleecing the healthcare system, sneaking across the border, being arrested at the border, that sort of thing.

I remember walking around on my first day in Guadalajara, watching the people going to work, rolling up tortillas in the marketplace, smoking, laughing. I remember first feeling slight surprise. And then I was overwhelmed with shame. I realized that I had been so immersed in the media coverage of Mexicans that they had become one thing in my mind, the abject immigrant. I had bought into the single story of Mexicans and I could not have been more ashamed of myself. So that is how to create a single story, show a people as one thing, as only one thing, over and over again, and that is what they become.

It is impossible to talk about the single story without talking about power. There is a word, an *Igbo* word, that I think about whenever I think about the power structures of the world, and it is “*nkali*”. It’s a noun that loosely translates to “*to be greater than another*”. Like our economic and political worlds, stories too are defined by the principle of *nkali*: How they are told, who tells them, when they’re told, how many stories are told, are really dependent on power.

Power is the ability not just to tell the story of another person, but to make it the definitive story of that person. The Palestinian poet Mourid Barghouti writes that if you want to dispossess a people, the simplest way to do it is to tell their story and to start with, “*secondly*”. Start the story with the arrows of the Native Americans, and not with the arrival of the British, and you have an entirely different story. Start the story with the failure of the African state, and not with the colonial creation of the African state, and you have an entirely different story.

I recently spoke at a university where a student told me that it was such a shame that Nigerian men were physical abusers like the father character in my novel. I told him that I had just read a novel called *American Psycho* – and that it was such a shame that young Americans were serial murderers. Now, obviously I said this in a fit of mild irritation.

But it would never have occurred to me to think that just because I had read a novel in which a character was a serial killer that he was somehow representative of all Americans. This is not because I am a better person than that student, but because of America’s cultural and economic power, I had many stories of America. I had read Tyler and Updike and Steinbeck and Gaitskill. I did not have a single story of America.

When I learned, some years ago, that writers were expected to have had really unhappy childhoods to be successful, I began to think about how I could invent horrible things my parents had done to me. But the truth is that I had a very happy childhood, full of laughter and love, in a very close-knit family.

But I also had grandfathers who died in refugee camps. My cousin Polle died because he could not get adequate healthcare. One of my closest friends, Okoloma, died in a plane crash because our fire trucks did not have water. I grew up under repressive military governments that devalued education, so that sometimes my parents were not paid their salaries. And so, as a child, I saw jam disappear from the breakfast table, then margarine disappeared, then bread became too expensive, then milk became rationed. And most of all, a kind of normalized political fear invaded our lives.

All of these stories make me who I am. But to insist on only these negative stories is to flatten my experience and to overlook the many other stories that formed me. The single story creates stereotypes, and the problem with stereotypes is not that they are untrue, but that they are incomplete. They make one story become the only story.

Of course, Africa is a continent full of catastrophes: There are immense ones, such as the horrific rapes in Congo and depressing ones, such as the fact that 5,000 people apply for one job vacancy in Nigeria. But there are other stories that are not about catastrophe, and it is very important, it is just as important, to talk about them.

I've always felt that it is impossible to engage properly with a place or a person without engaging with all of the stories of that place and that person. The consequence of the single story is this: It robs people of dignity. It makes our recognition of our equal humanity difficult. It emphasizes how we are different rather than how we are similar.

So what if before my Mexican trip I had followed the immigration debate from both sides, the U.S. and the Mexican? What if my mother had told us that Fide's family was poor and hardworking? What if we had an African television network that broadcast diverse African stories all over the world? What the Nigerian writer Chinua Achebe calls "*a balance of stories*".

What if my roommate knew about my Nigerian publisher, Mukta Bakaray, a remarkable man who left his job in a bank to follow his dream and start a publishing house? Now, the conventional wisdom was that Nigerians don't read literature. He disagreed. He felt that people who could read, would read, if you made literature affordable and available to them.

Shortly after he published my first novel I went to a TV station in Lagos to do an interview, and a woman who worked there as a messenger came up to me and said, "*I really liked your novel. I didn't like the ending. Now you must write a sequel, and this is what will happen...*" And she went on to tell me what to write in the sequel. I was not only charmed, I was very moved. Here was a woman, part of the ordinary masses of Nigerians, who were not supposed to be readers. She had not only read the book, but she had taken ownership of it and felt justified in telling me what to write in the sequel.

Now, what if my roommate knew about my friend Fumi Onda, a fearless woman who hosts a TV show in Lagos, and is determined to tell the stories that we prefer to forget? What if my roommate knew about the heart procedure that was performed in the Lagos hospital last week? What if my roommate knew about contemporary Nigerian music, talented people singing in English and Pidgin, and Igbo and Yoruba and Ijo, mixing influences from Jay-Z to Fela to Bob Marley to their grandfathers. What if my roommate knew about the female lawyer who recently went to court in Nigeria to challenge a ridiculous law that required women to get their husband's consent before renewing their passports? What if my roommate knew about Nollywood, full of innovative people making films despite great technical odds, films so popular that they really are the best example of Nigerians consuming what they produce? What if my roommate knew about my wonderfully ambitious hair braider, who has just started her own business selling hair extensions? Or about the millions of other Nigerians who start businesses and sometimes fail, but continue to nurse ambition?

Every time I am home I am confronted with the usual sources of irritation for most Nigerians: our failed infrastructure, our failed government, but also by the incredible

resilience of people who thrive despite the government, rather than because of it. I teach writing workshops in Lagos every summer, and it is amazing to me how many people apply, how many people are eager to write, to tell stories.

My Nigerian publisher and I have just started a non-profit called Farafina Trust, and we have big dreams of building libraries and refurbishing libraries that already exist and providing books for state schools that don't have anything in their libraries, and also of organizing lots and lots of workshops, in reading and writing, for all the people who are eager to tell our many stories. Stories matter. Many stories matter. Stories have been used to dispossess and to malign, but stories can also be used to empower and to humanize. Stories can break the dignity of a people, but stories can also repair that broken dignity.

The American writer Alice Walker wrote this about her Southern relatives who had moved to the North. She introduced them to a book about the Southern life that they had left behind: *"They sat around, reading the book themselves, listening to me read the book, and a kind of paradise was regained"*. I would like to end with this thought: That when we reject the single story, when we realize that there is never a single story about any place, we regain a kind of paradise.

Thank you.

Zdroj

http://www.ted.com/talks/lang/cs/chimamanda_adichie_the_danger_of_a_single_story.html

Nebezpečí jediného příběhu

Chimamanda Ngozi Adichie

Diskutujte následující otázky:

- Co Chimamanda Ngozi Adichie míní pojmem „*jediný příběh*“? Jaké je nebezpečí jediného příběhu?
- Na začátku svého projevu Chimamanda Ngozi Adichie popisuje, jak ji jako dítě ovlivnily knihy, které četla. Jaký vliv to byl na začátku? Co změnilo její názor?
- Přemýšlejte o svém dětství: jakými knihami, příběhy nebo filmy jste byli/a ovlivněni/a? Jakým způsobem Tě tyto příběhy ovlivnily?
- Chimamanda Ngozi Adichie popisuje „*africké příběhy na Západě*“. Jaký druh obrazu je obvykle vykreslován na Západě, když mluvíme o Africe? Proč je tento obraz tak neúplný?
- Autorka popisuje, že ona sama má také „*jediné příběhy*“ v hlavě – například o mexických imigrantech do USA. Jaké „*jediné příběhy*“ se podle tebe objevují v naší společnosti?
- Jak můžeme my všichni pracovat na našich „*jediných příbězích*“? Jaké strategie mohou pomoci v boji proti „*jediným příběhům*“ v naší společnosti? O jakých strategiích se Chimamanda Ngozi Adichie zmiňuje?